

LAUSUNTOYHTEENVETO EHDOTUKSESTA VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI ELINVOIMAKESKUSTEN JA TYÖLLISYYS-, KEHITTÄMIS- JA HALLINTOKESKUKSEN MAKSUISTA VUONNA 2026

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2025 (794/2024) on voimassa vuoden 2025 loppuun asti.

Lausuntokierroksella olleessa ehdotetussa valtioneuvoston asetuksessa säädettäisiin 1.1.2026 toimintansa aloittavien elinvoimakeskusten sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista.

1. Johdanto

Työ- ja elinkeinoministeriö järjesti lausuntokierroksen ehdotuksesta valtioneuvoston asetuksiksi elinvoimakeskusten sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen maksuista vuonna 2026. Asetusehdotuksen tavanomaisesta lyhyempi lausuntoaika on arvioitu kestoltaan riittäväksi, koska vaikutukset eivät juurikaan sisällöllisesti muutu aikaisempaan asetukseen nähden ja vaikutukset kohdistuvat jatkossa nykyistä pienempään kohderyhmään laskutuksen siirtyessä suurelta osin Lupa- ja valvontavirastolle. Asetus on myös pykälämäärältään lyhyt ja siten helposti omaksuttavissa.

Elinvoimakeskuksista annetun lain (531/2025) 25 §:n mukaan elinvoimakeskusten ja Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksujen suuruudesta on voimassa, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään. Maksuperustelaissa säädetään valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuuden ja suoritteista perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista sekä maksujen muista perusteista. Elinvoimakeskuksista annetun lain 25 §:n 2 momentin mukaan elinvoimakeskusten sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) tuottamien suoritteiden maksullisuudesta ja suoritteiden euromääräisistä arvoista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Lausuntopalautetta tullaan tarkastelemaan asetusluonnoksen muutostarpeita arvioitaessa.

2. Lausuntopyyntö ja lausunnonantajat

Työ- ja elinkeinoministeriö lähetti 9.10.2025 lausuntopyynnön yhteensä 24 taholle. Lausuntopyyntö löytyy Lausuntopalvelusta diaarinumerolla VN/VN/30127/2025 ja valtioneuvoston Hankeikkunasta tunnoksella TEM093:00/2025. Lausuntokierros päättyi 10.11.2025.

Esitysluonnos oli lausuntokierroksen ajan nähtävillä julkishallinnon lausuntopalvelussa (lausuntopalvelu.fi), jossa lausuntoja voivat antaa organisaatiot ja kansalaiset. Lausunnon voi toimittaa myös työ- ja elinkeinoministeriön kirjaamoon. Myös muut kuin lausuntopyynnön jake-
lussa mainitut voivat antaa asiassa lausuntonsa. Asiassa annettiin yhteensä kolme lausuntoa määräaikaan mennessä. Lausunnot ovat julkisia ja löytyvät ministeriön sivuilta osoitteesta: <https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM093:00/2025>.

3. Lausunnonantajien kannanotot aihealueittain

Lausunnonantajat

Asiasta lausunnon antoi yhteensä 12 tahoa. Ministeriöistä lausunnon antoivat oikeusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, valtiovarainministeriö ja ympäristöministeriö. Liikenne- ja viestintäministeriö ilmoitti puoltavansa asetusehdotusta. Opetus- ja kulttuuriministeriö ilmoitti, ettei sillä ole asiassa lausuttavaa. Muita lausunnonantajia olivat Väylävirasto, Energiateollisuus ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Hämeen ELY-keskus ja Pirkanmaan ELY-keskus. Varsinais-Suomen ELY-keskus jätti lausunnon sähköpostitse lausuntoajan päättymisen jälkeen.

Tiivistelmä

Lausunnoissa yleisesti ottaen kannatettiin asetusehdotuksessa luonnosteltuja muutoksia. Ministeriöistä pääosa kannattaa ehdotettuja muutoksia. Ympäristöministeriö vastustaa ehdotusta. Muut lausunnonantajat kannattavat pääosin asetuserinnoksi esitettyjä muutoksia. Lausunnonantajista ELY-keskukset jättivät runsaasti kehittämis- ja muutosehdotuksia asetuserinnokseen. Muutoksia ja täsmennyksiä esitettiin maksutaulukon mukaisiin maksuihin ja niiden perusteluihin. Lisäksi toivottiin asetusmuistiossa oleviin muotoiluihin teknisiä muutoksia.

Sähköinen asiointipalvelu

Väylävirasto pitää kannatettavana sähköiseen asiointikanaviin ohjaamista käsittelymaksuilla.

Energiateollisuus huomauttaa, että sähköisen asiointipalvelun tulee olla soveltuva asian vireille saattamiseen eikä lisämaksuja tulisi määrätä, mikäli hakemusasiakirjoja toimitetaan perustelluista syistä muulla tavoin.

Maksutaulukon uudet maksulliset suoritteet

Väylävirasto kannattaa suoritteiden hinnankorotuksia ja uusia maksullisia suoritteita elinvoimaketuksen toisen viranomaisen maksulliseen asiaan tekemästä työstä.

Energiateollisuuden kannanoton mukaan vesilain mukaisiin lupamaksuihin on tulossa huomattavia korotuksia Lupa- ja valvontaviraston toimialalle, joten kokonaiskustannukset tulisi huomioida paremmin muun muassa asiantuntijalausuntojen maksuissa.

Ympäristöministeriön kannanoton mukaan maksuasetuksessa tulisi varmistaa maksullisten suoritteiden kattavuus, yhtenäisyys ja palvelujen ennakoitavuus. Ministeriö ehdottaa tarkempien vaikutusarvioiden tekemistä muutosvaikutuksista. Ympäristölupamenettelyiden sujuvuudesta huolehtimisen ja hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamisen tulisi olla ministeriön mukaan ensisijaista kustannusvastaavuuden ja omakustannehintojen tavoitteluun nähden. Ministeriö arvioi, että nyt esitetyt uudet maksulliset suoritteet (selvitykset ja lausunnot) olisivat ristiriidassa muiden viranomaisen saman asian käsittelystä antamien lausuntojen kanssa. Suoritemaksujen tulisi lausunnon mukaan olla kiinteähintaisia ja keskimääräiseen työmääräarvioon perustuvia. Ministeriö esittää lisäksi, että soveltamisen ja yhdenvertaisuuden vuoksi kalatalous- ja vesitaloustehtävien suoritteet pitäisi hinnoitella yhdenmukaisin perustein omakustannehintaisina suoritteina. Ministeriön mukaan maksullisuus lisäisi hallinnollista työtä ja rajoittaisi viranomaisyhteistyötä. Lisäksi ministeriö arvioi muutoksen johtavan lausuntojen maksullisuuden laajenemiseen ja lupamenettelyiden hidastumiseen.

Maa- ja metsätalousministeriö esittää lausunnossaan, että uudet maksulliset suoritteet voivat liittyä Suomen metsäkeskuksen osalta metsälain 14 §:n 4 momentin mukaiseen poikkeuslupaun. Ministeriö arvioi kuitenkin pyyntöjen olevan harvinaisia. Pääosa Suomen metsäkeskuksen elinvoimakeskuksille esittämistä selvitys- ja lausuntopyyntöistä kohdentuisivat metsätalouden tukijärjestelmiin, joista tehtävät metsäkeskuksen päätökset ovat maksuttomia suoritteita. Suomen metsäkeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jolla on lailla säädettyjä viranomaistehtäviä. Ministeriö esittää, että elinvoimakeskusten maksuasetuksen toimeenpanossa metsäkeskus rinnastettaisiin viranomaisiin. Mikäli asetukseen ei olisi mahdollista sisällyttää viranomaisen määritelmää, esittää ministeriö, että perustelumuiistioon voitaisiin lisätä täsmennys viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentin viranomaisen määritelmä. Vaihtoehtoisesti voitaisiin todeta, että asetuksessa tarkoitetaan viranomaisella myös itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia.

Valtiovarainministeriön mukaan alennetun omakustannusarvon mukaisten suoritteiden kustannusvastaavuus ei saavuta elinvoimakeskusten tavoitetta kattaa omakustannusarvoa alempana perittävien maksujen vähintään 75 prosenttia suoritteiden tuotantokustannuksista. Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä, että 75 prosentin tavoite saavutettaisiin ja arvioi maksuihin nyt esitettävien korotusten olevan perusteltuja. Ministeriö kannustaa tulevana vuosina jatkamaan korotuksia ja kustannusten tehostamista 75 prosentin kustannusvastaavuuden saavuttamiseksi.

Maksutaulukon neljäs kohta

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen näkemyksen jää epäselväksi millaisista alimpia rakentamiskorkeuksia koskevista lausunnoista tulisi periä maksu maksutaulukon 4 kohdan mukaan. Lisäksi ELY-keskus toteaa, ettei maksutaulukossa ei ole mainintaa ”hakemuksesta tehtävä”, kuten muissa samantyyppisissä tämän kohdan suoritteissa tai mainintaa ”pyydettyäessä”, sillä ELY-keskuksen mukaan useimmiten näitä lausuntoja annetaan kaavoittajien, rakentajien tai kuntien pyynnöstä.

Lisäksi ELY-keskus huomauttaa, että alimpia rakentamiskorkeuksia ja kohteiden tulvariskejä koskevien lausuntojen muuttaminen maksullisiksi heikentäisi erityisesti rakentamisen ohjauksen kautta tehtävää tulvariskeihin varautumista. Nämä vaikutukset olisivat lausunnon mukaan tarpeen ottaa asetuksen jatkovalmistelussa huomioon. Aiemmin virastot eivät ole perineet maksua antaessaan lausuntoja alimmista rakentamiskorkeuksista.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausunnossa arvioidaan myös maksutaulukon 4 kohtaa (*hakemuksesta tehtävä vesistöalueen pado-tus- ja juoksutuspalvelus*). Asetusehdotuksen 2 §:n osalta maksutaulukon alemmalle maksulle maksutaulukon mukaisesta omakustannus-arvoa vastaavasta suoritteesta toivottiin tarkempaa määritelmää. Lisäksi ELY-keskus toteaa vastaavan säännöksen sisältyneen lausuntokierroksella olleeseen luonnokseen valtioneuvoston asetukseksi Lupa- ja valvontaviraston suoritteiden maksuista vuonna 2026 (VN/29791/2025¹). Asetuksen maksutaulukossa yleishyödyllisen yhteisön tai luonnollisen henkilön hakiessa maksullistettua ympäristön-suojelulain, vesilain, ympäristövaikutusten arviointimenettelylain tai jä-telain mukaista suoritetta muuta kuin taloudellisen toiminnan harjoitta-mista varten, maksuna perittäisiin 75 % siitä maksusta, joka asiasta muutoin perittäisiin. Vastaavaa määritelmää toivottiin maksutauluk-koon.

ELY-keskus lisää myös, että hakemuksen Lupa- ja valvontavirastoon voi jättää vesitaloustehtäviä hoitava ja selvitystä laativa elinvoimakes-kus. Lupamääräyksen tarkistaminen ja uusien määräysten antaminen kohdistuisi siten kolmanteen osapuoleen eli vesiluvan haltijaan. Ase-tustekstissä tai perustelumuiotiossa olisi siksi lausunnonantajan mu-kaan tärkeää tarkentaa tuleeko maksutaulukon mukainen maksu osoittaa luvanhaltijalle. Maksutaulukon kohtaan ”säännöstelyn kehittämisselvitys” toivottiin vastaavaa tarkennusta. Edellä mainituista syistä Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus ei kannata suoritmaksusta säättämistä.

Maantielauttaliikenteen etuajo-oikeudet maksutaulukossa

Varsinais-Suomen ELY-keskus huomauttaa lausunnossaan voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen taulukkoliitteen sisältävän kolme ri-viä maantielauttaliikenteen etuajo-oikeuksista. Vastaavat maksut tulisi lisätä nyt valmisteilla olevaan maksutaulukkoon. Etuajo-oikeuskäytän-nöt säilyvät Elinvoimakeskuksessa nykyisen kaltaisina.

Ojitustoimitus

Oikeusministeriö tuo esille maksutaulukon liitteessä mainitun ojitustoi-mituksen sisältyvän suoritteena myös Lupa- ja valvontaviraston mak-suasetusehdotukseen (VN/29791/2025). Oikeusministeriö ehdottaa epäselvyyksien välttämiseksi suoritteen maksullisuudesta säättämistä vain yhdessä asetuksessa. Ministeriön mukaan on kuitenkin mahdol-

¹ <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=b55c85ae-cf8e-48b2-8633-b1f051eb5973>

lista viitata maksullisuuteen toisessa asetuksessa, mikäli se on tarpeen. Ojitustoimitusten maksujen perimisen oikeusperusta on määritetty tarkasti vesilain 5 luvun 39 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan hakijan on maksettava ojitustoimituksesta aiheutuvat kustannukset, joiksi katsotaan kokousten pitämisestä aiheutuneet kustannukset sekä uskotuille miehille ja avustavalle henkilöstölle maksettavat palkkiot. Erikseen samassa momentissa on säädetty, että toimitusmiehen päiväraha ja matkakustannusten korvaus suoritetaan valtion varoista. Pykälän 2 momentin nojalla lupaviranomainen/toimitusmies voi kuitenkin tarvittaessa hankkia ojitussuunnitelman hakijan kustannuksella, jolloin tästä perittävä maksu määräytyy pykälässä mainitun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen mukaisesti. Kun vesilakia sovelletaan maksuperusteiden osalta erityislakina, vesilain 5 luvun 39 §:n säännös voidaan ymmärtää ojitustoimituksissa perittäviä maksuja tyhjentävästi määrittävänä säännöksenä. Säännöstä voidaan tulkita myös siten, että ojitustoimituksen viranomaiselle aiheutuvia kustannuksia olisi mahdollista periä maksuperustelain yleissäännöksen nojalla, samalla kun toimituskustannusten ja selvitysten hankkimisesta aiheutuvien kustannusten perimiseen sovellettaisiin vesilain 5 luvun 39 §:ää.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan vesilaissa ei ole perustetta ojitustoimituksen maksullisuudelle. Vuoden 2026 alusta voimaan tuleva 18 luvun 12 §:n 1 momentti koskee asian käsittelyä Lupa- ja valvontavirastossa ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa. Asetusehdotuksen maksutaulukossa ojitustoimituksen kohdalla viitataan vesilain 5 luvun 31 §:ään, jossa säädetään vain vireilletulosta, toimitusmiehen määräämisestä ja uskottujen miesten kutsumisesta, mutta ei varsinaisesta ojitustoimituksen kulusta tai työtehtävistä. Perustelumuiiston mukaan ojitustoimitus maksullistettaisiin vesilain 5 luvun 39 §:ssä säädetyllä tavalla. Säännöksen 1 momentin mukaan hakijan on maksettava ojitustoimituksesta aiheutuvat kustannukset (kokousten pitämisestä aiheutuvat kustannukset sekä uskotuille miehille ja avustavalle henkilöstölle maksettavat palkkiot). Muita kuluja kuin toimitusmiehen päivärahaa ja matkakustannuksia ei mainita. Säännöksen 2 momentin mukaan toimitusmies hankkii tai täydentää suunnitelmaa, jos se puuttuu tai vaatii huomattavaa täydentämistä. Säännöksen on tulkittu koskevan konsultilta hankittavaa suunnittelutyötä, ja kustannukset tulevat hakijan maksettavaksi. Muunlaisia kustannuksia ei mainita ojitustoimituksen kustannuksena. ELY-keskus kiinnittää huomiota myös valtion maksuperustelain (150/1992) 2 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan muiden lakien säännökset ovat etusijalla maksuperustelakiin nähden muun lainsäädännön poiketessa valtion maksuperustelaista.

Vaikka ojitustoimitusten vuosittainen määrä arvioidaan vähäiseksi, voi toimituksen maksullisuus aiheuttaa vesiensuojelutoimenpiteiden ja kunnostuksen toteuttamatta jättämisen. Lisäksi ELY-keskus arvioi ojitustoimituksen maksullisuuden mahdollisesti lisäävän yhteisesti sovitavien hankkeiden määrää, mikä osaltaan saattaa aiheuttaa erimielisyyksiä ja johtaa viranomaistoimenpiteisiin. Ojitustoimituksen runsaat selvitys- ja neuvottelutyöt nostavat niiden kustannuksia. Ojitustoimituksen maksullisuuden vaikutukset hakijoiden, ojitusyhteisöjen ja muiden osapuolten toiminnan edellytyksiin ovat moninaisia. Maksullisuus saattaa heikentää ympäristönäkökohtien huomioon ottamista sekä lisätä kohtuuttomia kustannuksia erityisesti erimielisyys tilanteissa ja so-

pimuksella tehtyjen rakenteiden pysyvyyden ja kunnossapidon epävarmuutta. Yhdessä sovittavat ojitukset saattavat aiheuttaa eriäviä näkemyksiä ja johtaa viranomaistoimenpiteisiin myöhemmissä vaiheissa.

Pykäläkohtaiset huomiot

Oikeusministeriö tuo lausunnossaan esille, että asetusehdotuksen 1 §:n 2 momentin mukaiset säännösehdotukset ovat ymmärrettävissä siten, että esimerkiksi Vaasan hallinto-oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden pyytäessä elinvoimakeskuksesta lausuntoa vesilain mukaisen hankkeen vaikutuksista kalakantoihin, ei maksua perittäisi. Sen sijaan Lupa- ja valvontaviraston pyytäessä lupamenettelyvaiheessa lausuntoa hankkeen vaikutuksista kalakantoihin, maksu perittäisiin suoritteen omakustannusarvon mukaisesti, ellei tästä aiheutuisi ainoastaan vähäisiä kustannuksia. Ministeriö huomauttaa saman tilanteen toistuvan ilmeisesti myös hankkeissa, joissa hakijana toimii elinvoimakeskus, jos asia olisi omakustannearvon mukaisesti maksullinen.

Hämeen ELY-keskus tuo lausunnossaan myös esille huomioita 1 §:n 2 momentissa säädettyistä suoritteista. ELY-keskuksen mukaan momentin suhde maksutonta toimintaa koskevaan 3 §:ään jää epäselväksi 4 kohdan osalta ("muu päätös, joka on tehty hakemuksesta"). Esimerkkejä muista hakemuksista ovat esimerkiksi valtionavustuspäätökset, jotka 3 §:n 2 kohdan mukaan olisivat maksuttomia. Ehdotetun momentin 4 kohdassa tarkoitetun hakemuksen maksullisuus jää siten epäselväksi ottaen huomioon, ettei 3 §:n johdantolauseessa säädetä siitä, että 3 § olisi poikkeus 1 ja 2 §:ssä säädettyyn.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen mukaan maksutaulukossa ei määritellä, miten alempi maksu maksutaulukon mukaisesta omakustannusarvoa vastaavasta suoritteesta määritellään ja esittää, että maksutaulukkoa täydennettäisiin luonnoksessa valtioneuvoston asetukseksi Lupa- ja valvontaviraston suoritteiden maksuista vuonna 2026 (VN/29791/2025) esitetyllä tavalla: "yleishyödyllinen yhteisö tai luonnollinen henkilö hakee tässä asetuksessa maksullistettua ympäristönsuojelulain, vesilain, ympäristövaikutusten arviointimenettelylain tai jätelain mukaista suoritetta muuta kuin taloudellisen toiminnan harjoittamista varten, maksuna siitä peritään 75 % siitä maksusta, joka asiasta muutoin perittäisiin." ELY-keskuksen mukaan 3 §:ssä säädettyjen maksuttomien suoritteiden osalta perustelumuistiossa tulisi huomioida paremmin Elinvoimakeskusten toiminnan kokonaisuus. Lausunnossa toivotaan maksuttomuuden osalta, ettei listaa ei tulisi kirjoittaa tyhjentävänä tulkintatilanteiden välttämiseksi.

Muut huomiot

Väylävirasto ehdottaa perustelumuistion tekstiä "Kantavuuslaskennan tekemisestä päättää Väylävirasto. Lisäksi siltojen kantavuuslaskenta on siirtynyt salassapitovelvollisuuksien takia Väyläviraston tehtäväksi. Tulot on tarkoitus tulouttaa takaisin Väylävirastolle ja tästä on käyty keskusteluja." selkeytettävän muotoon "Väylävirasto päättää salassa pidettävistä kantavuuslaskelmista ja laskuttaa elinvoimakeskusta kantavuuslaskelmien teettämisestä."

Hämeen ELY-keskus toivoo lausunnossaan, että asetusmuistiossa (luvut 5.1-5.5.) yleisperustelujen huomioitaisiin paremmin muun muassa työ- ja elinkeinoministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön rahoitustoimintaan liittyvät suoritteet.

Maa- ja metsätalousministeriön lausunnossa kerrotaan Suomen metsäkeskus olevan itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jolla on lailla säädettyjä julkisia hallintotehtäviä, se muun muassa valvoo metsälätkä ja myöntää metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain mukaisia tukia. Koska metsäkeskuksen tehtävät ovat viranomaistehtäviä maa- ja metsätalousministeriö esittää, että elinvoimakeskusten maksuasetuksen toimeenpanossa metsäkeskus rinnastettaisiin viranomaisiin. Jos asetukseen ei ole mahdollista sisällyttää viranomaisen määritelmää, tulisi viranomaisen määritelmän käydä ilmi perustelumuistiosta noudattaen viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentin viranomaisen määritelmää. Vaihtoehtoisesti voitaisiin todeta, asetuksessa tarkoitetaan viranomaisella myös itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia.

Valtiovarainministeriö esittää, että perustelumuistioon sisällytettäisiin Valtiokonttorin ohjeistuksen mukainen kustannusvastaavuuslaskelma.